

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 17 lipca 2014 r. *

Odesłanie prejudycjalne — Dyrektywa 93/13/EWG — Artykuł 7 — Karta praw podstawowych Unii Europejskiej — Artykuł 47 — Umowy zawierane z konsumentami — Umowa pożyczki hipotecznej — Nieuczciwe warunki umowne — Postępowanie w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką — Prawo do wniesienia odwołania

W sprawie C-169/14

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Audiencia Provincial de Castellón (Hiszpania) postanowieniem z dnia 2 kwietnia 2014 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 7 kwietnia 2014 r., w postępowaniu:

Juan Carlos Sánchez Morcillo,

María del Carmen Abril García

przeciwko

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: A. Tizzano, prezes izby, E. Levits (sprawozdawca), M. Berger, S. Rodin i F. Biltgen, sędziowie,

rzecznik generalny: N. Wahl,

sekretarz: M. Ferreira, główny administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 30 czerwca 2014 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Sàncheza Morcilla oraz Abril Garcíi przez P. Medinę Ainę, procurador de los tribunales, wspieranego przez oraz P.J. Bastidę Vidala, abogado,
- w imieniu Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA przez B. Garcíę Gómez oraz J. Rodrígueza Cárcama, abogados,
- w imieniu rządu hiszpańskiego przez S. Centeno Huertę oraz A. Rubię Gonzáleza, działających w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: hiszpański.

— w imieniu Komisji Europejskiej przez M. Owsiany-Hornung, a także przez É. Gippiniego Fourniera oraz M. van Beeka, działających w charakterze pełnomocników,

po wysłuchaniu rzecznika generalnego,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 7 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 95, s. 29), jak również art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania pomiędzy J.C. Sánchezem Morcillem i M. Abril Garcíą a Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA (zwanym dalej „Banco Bilbao”) w przedmiocie sprzeciwu wobec egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką ustanowioną na ich mieszkaniu.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Zgodnie z motywem dziewiątym dyrektywy 93/13:
„[...] nabywcy towarów i usług powinni być chronieni przed nadużyciami ze strony sprzedawców lub dostawców [...]”.
- 4 Artykuł 1 ust. 1 tej dyrektywy jest zredagowany w sposób następujący:
„Celem niniejszej dyrektywy jest zbliżenie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich odnoszących się do nieuczciwych warunków umownych w umowach zawieranych pomiędzy sprzedawcą lub dostawcą a konsumentem”.
- 5 Artykuł 3 wspomnianej dyrektywy stanowi:
„1. Warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta.
2. Warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść, zwłaszcza jeśli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej.
[...]
3. Załącznik zawiera przykładowy i niewyczerpujący wykaz warunków, które mogą być uznane za nieuczciwe”.

6 Zgodnie z brzmieniem art. 7 ust. 1 tej dyrektywy:

„Zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców i dostawców z konsumentami”.

7 W załączniku do dyrektywy 93/13 wyliczone zostały warunki wskazane w jej art. 3 ust. 3. Zawarte w nim zostały między innymi następujące warunki:

„1. Warunki, których celem lub skutkiem jest:

[...]

q) wyłączenie lub ograniczenie prawa konsumenta do wystąpienia z powództwem lub skorzystania z innego środka zabezpieczającego, zwłaszcza zaś żądanie od konsumenta poddania sporów wyłącznie pod arbitraż nieobjęty przepisami prawa, bezprawne ograniczenie dostępności dowodów lub przerzucenie na konsumenta ciężaru dowodu, który w związku ze stosowanym prawem powinna dostarczyć druga strona umowy.

[...]”.

Prawo hiszpańskie

8 Rozdział III Ley 1/2013 de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (ustawy 1/2013 o środkach służących wzmocnieniu ochrony dłużników hipotecznych, restrukturyzacji długu i najmie socjalnym, zwanej dalej „ustawą 1/2013”) z dnia 14 maja 2013 r. (BOE nr 116 z dnia 15 maja 2013 r., s. 36373) zmienił Ley de enjuiciamiento civil (kodeks postępowania cywilnego, zwany dalej „LEC”) z dnia 7 stycznia 2000 r. (BOE nr 7 z dnia 8 stycznia 2000 r., s. 575), zmieniony ostatnio decreto-ley 7/2013 de medidas urgentes de naturaleza tributaria, presupuestarias y de fomento de la investigación, el desarrollo y la innovación (dekretem z mocą ustawy 7/2013 dotyczącym pilnych środków o charakterze podatkowym lub budżetowym i wspierającym badania, rozwój i innowacje) z dnia 28 czerwca 2013 r. (BOE nr 155 z dnia 29 czerwca 2013 r., s. 48767).

9 Artykuł 695 LEC, dotyczący postępowania w przedmiocie sprzeciwu wobec egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, ma następujące brzmienie:

„1. W postępowaniach, o których mowa w niniejszym rozdziale, sprzeciw wobec egzekucji dłużnika egzekucyjnego jest dopuszczalny jedynie wówczas, gdy opiera się na następujących podstawach:

(1) wygaśnięciu zabezpieczenia lub zabezpieczonej wierzytelności [...];

(2) błędzie w ustalaniu kwoty wymagalnej [...];

(3) w przypadku egzekucji z rzeczy ruchomych obciążonych hipoteką lub tych, na których ustanowione zostało prawo zastawu bez przeniesienia posiadania (zastaw rejestrowy) – ustanowieniu na tych rzeczach innego prawa zastawu, hipoteki na rzeczy ruchomej lub na nieruchomości lub też obciążeń wpisanych w księdze wieczystej przed wpisaniem obciążenia, którego dotyczy egzekucja, co należy wykazać za pomocą odpowiedniego wyciągu z księgi wieczystej;

(4) nieuczciwym charakterze warunku umownego stanowiącego podstawę egzekucji lub warunku, na mocy którego ustalona została wysokość kwoty wymagalnej.

2. W przypadku złożenia sprzeciwu, o którym mowa w ust. 1, sekretarz sądu wstrzymuje egzekucję i wzywa strony na posiedzenie sądu, który wydał postępowanie o wszczęciu egzekucji, przy czym termin tego posiedzenia nie może zostać wyznaczony wcześniej niż 15 dni od wezwania. Podczas tego posiedzenia sąd wysłuchuje stanowisk stron, dopuszcza przedłożone dokumenty oraz w ciągu dwóch dni wydaje mające postać postanowienia stosowne orzeczenie.

3. Postanowienie uwzględniające sprzeciw oparty o podstawy 1 i 3 wskazane w ust. 1 niniejszego artykułu nakazuje także wstrzymanie egzekucji; postanowienie uwzględniające sprzeciw oparty o podstawę 2 wskazuje także kwotę, w stosunku do której dalej prowadzona będzie egzekucja.

W przypadku stwierdzenia podstawy wskazanej w pkt 4 umarza się postępowanie egzekucyjne, jeżeli warunek umowny jest podstawą prowadzenia egzekucji. W innych przypadkach prowadzi się egzekucję z pominięciem nieuczciwego warunku umownego.

4. Od postanowienia o umorzeniu egzekucji lub o niestosowaniu nieuczciwego postanowienia umownego przysługuje odwołanie.

W innych przypadkach postanowienia w przedmiocie sprzeciwu wydane na podstawie niniejszego artykułu nie podlegają zaskarżeniu i wywołują skutki wyłącznie w ramach postępowania egzekucyjnego, w którym zostały one wydane”.

10 Artykuł 552 LEC, który dotyczy odwołania od postanowienia o odmowie zarządzenia egzekucji, stanowi:

„1. W przypadku gdy sąd stwierdza, że określone w ustawie do celów zarządzenia egzekucji zasady lub warunki nie są spełnione, wydaje on postanowienie o odmowie zarządzenia egzekucji.

Jeśli sąd stwierdza, że jeden z warunków zawartych w jednym z tytułów wykonawczych, o których mowa w art. 557 ust. 1, może być uznany za nieuczciwy, wysłuchuje on stanowisk stron w terminie 15 dni. Po ich wysłuchaniu w terminie pięciu dni roboczych sąd wydaje postanowienie zgodnie z przepisami art. 561 ust. 1 pkt 3.

2. Od postanowienia o odmowie zarządzenia egzekucji przysługuje bezpośrednio odwołanie, przy czym w postępowaniu tym uczestniczy tylko wierzyciel. Przed złożeniem odwołania wierzyciel może także wnieść o ponowne rozpatrzenie jego wniosku przez ten sam sąd.

3. Po uprawomocnieniu się postanowienia o odmowie zarządzenia egzekucji wierzyciel może dochodzić swych praw tylko w ramach odpowiedniego postępowania zwykłego, jeśli nie sprzeciwia się temu powaga rzeczy osądzonej wyroku lub ostatecznego postanowienia, na którym oparty był wniosek o wszczęcie egzekucji”.

11 Zgodnie z art. 557 LEC, dotyczącym postępowania w przedmiocie sprzeciwu wobec egzekucji opartego na tytułach innych niż orzeczenia wydane przez sądy powszechne i polubowne:

„1. W przypadku gdy egzekucja jest zarządzana na podstawie tytułów, o których mowa w art. 517 ust. 2 pkt 4, 5, 6 i 7, a także innych dokumentów posiadających klauzulę wykonalności, o których mowa w art. 517 ust. 2 pkt 9, dłużnik, przeciwko któremu jest prowadzona egzekucja, może, w terminie i formie przewidzianych w poprzednim artykule, złożyć sprzeciw, opierając się wyłącznie na jednej z następujących podstaw:

[...]

7° zawartych w tytule nieuczciwych warunkach.

2. W przypadku złożenia sprzeciwu, o którym mowa w poprzednim ustępie, sekretarz prawny wstrzymuje egzekucję poprzez środek organizacji postępowania”.

12 Artykuł 561 ust. 1 LEC dotyczy postanowienia w przedmiocie sprzeciwu opartego na podstawach materialnych i ma następujące brzmienie:

„1. Po wysłuchaniu stron w przedmiocie sprzeciwu wobec egzekucji nieopartego na uchybieniach proceduralnych i, ewentualnie, po przeprowadzeniu rozprawy sąd, w formie postanowienia, wyłącznie do celów egzekucji:

(1) postanawia o zarządzeniu dalszego prowadzenia egzekucji w odniesieniu do danej kwoty, jeśli sprzeciw zostaje oddalony w całości. W przypadku gdy sprzeciw był oparty na nadmiernym żądaniu i został w części uwzględniony, zarządza się egzekucję w odniesieniu do pozostałej kwoty.

W postanowieniu oddalającym sprzeciw w całości nakazuje się dłużnikowi egzekucyjnemu pokrycie kosztów postępowania w przedmiocie sprzeciwu, zgodnie z przepisami art. 394 dotyczącymi ponoszenia kosztów w postępowaniu w pierwszej instancji;

(2) nakazuje wstrzymanie egzekucji w przypadku uwzględnienia jednej z podstaw wymienionych w art. 556 i 557 lub uznania, że sprzeciw oparty na nadmiernym charakterze żądania jest w pełni zasadny zgodnie z art. 558;

(3) gdy sąd uzna nieuczciwy charakter jednego lub większej liczby warunków umownych, postanowienie, które zostanie wydane w tym względzie, określa konsekwencje takiego uznania, nakazując wstrzymanie postępowania egzekucyjnego albo nakazując jego dalsze prowadzenie z pominięciem warunków uznanych za nieuczciwe.

2. W przypadku uwzględnienia sprzeciwu wobec egzekucji egzekucja nie wywiera skutków, obciążenia i środki zabezpieczające, które zostały przyjęte, są znoszone, a dłużnik egzekucyjny zgodnie z art. 533 i 534 ponownie znajduje się w sytuacji takiej jak przed wszczęciem egzekucji. Wierzyciel egzekucyjny ponosi także koszty postępowania w przedmiocie sprzeciwu.

3. Od postanowienia w przedmiocie sprzeciwu można wnieść odwołanie, które nie wstrzymuje egzekucji, jeśli zaskarżonym postanowieniem oddalono sprzeciw.

Jeśli zaskarżone postanowienie uwzględnia sprzeciw, wierzyciel egzekucyjny może wnieść o utrzymanie ustanowionych obciążeń i przyjętych środków zabezpieczających oraz o przyjęcie stosownych środków na podstawie art. 697 niniejszej ustawy. Sąd orzeka w tym przedmiocie w formie postanowienia, pod warunkiem że wierzyciel egzekucyjny dostarczy wystarczających gwarancji, określonych w samym postanowieniu, w celu zabezpieczenia odszkodowania, do którego dłużnik egzekucyjny będzie miał prawo w przypadku, gdy uwzględnienie sprzeciwu zostanie utrzymane w mocy”.

Spór w postępowaniu głównym i pytania prejudycjalne

13 Z postanowienia odsyłającego wynika, że skarżący w postępowaniu głównym w dniu 9 czerwca 2003 r. podpisali z Banco Bilbao akt notarialny pożyczki na kwotę 300 500 EUR zagwarantowanej hipoteką ustanowioną na ich mieszkaniu.

14 Zwrot wspomnianej kwoty miał nastąpić do dnia 30 czerwca 2028 r. poprzez zapłatę 360 rat miesięcznych. W przypadku braku wykonania przez dłużników obowiązku zapłaty Banco Bilbao miał prawo zażądać wcześniejszego zwrotu pożyczki udzielonej skarżącym w postępowaniu głównym.

Zgodnie z postanowieniem 6a umowy pożyczki wysokość odsetek za zwłokę została określona na 19% rocznie, przy czym w okresie właściwym dla sporu w postępowaniu głównym wysokość odsetek ustawowych w Hiszpanii wynosiła 4% rocznie.

- 15 Wobec niewykonania przez skarżących w postępowaniu głównym obowiązku zapłaty rat miesięcznych zwrotu pożyczki Banco Bilbao w dniu 15 kwietnia 2011 r. zażądał zapłaty całej kwoty pożyczki wraz z odsetkami zwykłymi i odsetkami za zwłokę, a także dokonania na jego rzecz przymusowej sprzedaży nieruchomości obciążonej hipoteką.
- 16 W związku z wszczęciem postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką skarżący w postępowaniu głównym wnieśli sprzeciw wobec egzekucji, który został oddalony postanowieniem z dnia 19 czerwca 2013 r. wydanym przez Juzgado de Primera Instancia n° 3 de Castellón (sąd pierwszej instancji nr 3 w Castellón). Skarżący w postępowaniu głównym wnieśli odwołanie od tego postanowienia, które zostało uznane za dopuszczalne i przekazane do rozpoznania przez Audiencia Provincial de Castellón (sąd okręgowy w Castellón).
- 17 Sąd odsyłający wskazuje, że o ile hiszpańskie postępowanie cywilne umożliwia wniesienie odwołania od orzeczenia, które uwzględniając sprzeciw wniesiony przez dłużnika, kończy postępowanie w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, o tyle jednak nie umożliwia ono dłużnikowi, którego sprzeciw został oddalony, wniesienia odwołania od orzeczenia sądu pierwszej instancji zarządzającego dalsze prowadzenie postępowania w sprawie egzekucji przymusowej.
- 18 Sąd odsyłający żywi wątpliwości co do zgodności tego uregulowania krajowego z celem ochrony konsumentów wyznaczonym przez dyrektywę 93/13, a także z prawem do skutecznego środka prawnego, ustanowionym w art. 47 karty. Sąd ten wyjaśnia, że otwarcie drogi odwoławczej dla dłużników mogłoby mieć tym większe znaczenie, że niektóre warunki spornej w postępowaniu głównym umowy pożyczki mogą zostać uznane za „nieuczciwe” w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13.
- 19 W tych okolicznościach Audiencia Provincial de Castellón postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
  - „1) Czy spreczny z art. 7 ust. 1 [dyrektywy 93/13], który nakłada na państwa członkowskie obowiązek czuwania nad tym, aby w interesie konsumentów istniały właściwe i skuteczne środki służące zaprzestaniu stosowania nieuczciwych warunków w umowach zawieranych pomiędzy [przedsiębiorcami] a konsumentami, jest przepis proceduralny, taki jak art. 695 ust. 4 [LEC], który w odniesieniu do środka zaskarżenia postanowienia rozstrzygającego o sprzeciwie w postępowaniu egzekucyjnym z dóbr obciążonych hipoteką lub zastawem, zezwala na wniesienie odwołania jedynie od postanowienia, które [kończy] postępowanie lub orzeka o niestosowaniu nieuczciwego warunku i wyłącza [możliwość wniesienia] odwołani[a] w pozostałych przypadkach, czego bezpośrednią konsekwencją jest to, że podczas gdy wierzyciel egzekucyjny może odwołać się w przypadku [uwzględnienia] sprzeciwu dłużnika egzekucyjnego i [zakończenia] postępowania lub gdy orzeczone zostanie niestosowanie nieuczciwego warunku, to dłużnik egzekucyjny będący konsumentem nie może wnieść takiego odwołania w przypadku oddalenia sprzeciwu?
  - 2) Czy w ramach stosowania przepisów Unii dotyczących ochrony konsumentów zawartych w dyrektywie 93/13 [...] zgodny z zasadą prawa do [skutecznej ochrony sądowej] i prawa do [rzetelnego] procesu oraz równości broni ustanowioną w art. 47 karty jest przepis prawa krajowego, taki jak art. 695 ust. 4 [LEC], który w odniesieniu do środka zaskarżenia postanowienia rozstrzygającego o sprzeciwie w postępowaniu egzekucyjnym z dóbr obciążonych hipoteką lub zastawem, zezwala na wniesienie odwołania jedynie od postanowienia, które [kończy] postępowanie lub orzeka o niestosowaniu nieuczciwego warunku i wyłącza [możliwość wniesienia] odwołani[a] w pozostałych przypadkach, czego bezpośrednią konsekwencją jest to, że podczas gdy wierzyciel egzekucyjny może odwołać się w przypadku [uwzględnienia] sprzeciwu

dłużnika egzekucyjnego i [zakończenia] postępowania lub gdy orzeczone zostanie niestosowanie nieuczciwego warunku, to dłużnik egzekucyjny nie może wnieść takiego odwołania w przypadku oddalenia sprzeciwu?”.

- 20 Uwzględniając wniosek sądu odsyłającego, prezes Trybunału postanowił, że niniejsza sprawa zostanie rozpoznana w trybie przyspieszonym przewidzianym w art. 23a statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i art. 105 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem (postanowienie prezesa Trybunału Sánchez Morcillo i Abril García, C-169/14, EU:C:2014:1388).

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

- 21 Poprzez swe pytania, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w związku z art. 47 karty należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on systemowi środków egzekucyjnych, takiemu jak rozpatrywany w postępowaniu głównym, który przewiduje, że postępowanie w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie może być zawieszane przez sąd prowadzący postępowanie rozpoznawcze, który w swym ostatecznym orzeczeniu może co najwyżej przyznać odszkodowanie za szkodę poniesioną przez konsumenta, ponieważ konsument ten, jako dłużnik, przeciwko któremu prowadzona jest egzekucja, nie może odwołać się od postanowienia oddalającego jego sprzeciw wobec tej egzekucji, podczas gdy przedsiębiorca, wierzyciel, który żąda prowadzenia egzekucji, może skorzystać z tego środka zaskarżenia przeciwko postanowieniu, które kończy postępowanie lub nakazuje niestosowanie nieuczciwego warunku.
- 22 W tym względzie należy przede wszystkim przypomnieć, że z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, iż ustanowiony przez dyrektywę 93/13 system ochrony opiera się na założeniu, że konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca, zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania (wyroki: Barclays Bank, C-280/13, EU:C:2014:279, pkt 32; Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, pkt 44).
- 23 Ze względu na tę słabszą pozycję jednej ze stron art. 6 ust. 1 tej dyrektywy przewiduje, że nieuczciwe warunki nie będą wiążące dla konsumenta. Jest to przepis bezwzględnie obowiązujący, którego celem jest zastąpienie ustanowionej w umowie formalnej równowagi praw i obowiązków stron równowagą rzeczywistą, która przywraca równość stron (wyrok Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, pkt 40 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 24 W tym kontekście Trybunał już wielokrotnie orzekał, że sąd krajowy zobowiązany jest do zbadania z urzędu, czy dane warunki umowne wchodzące w zakres stosowania dyrektywy mają nieuczciwy charakter, i do tego, by dokonawszy takiego badania, zniwelować brak równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą, o ile posiada niezbędne ku temu informacje na temat stanu prawnego i faktycznego (wyroki: Aziz, EU:C:2013:164, pkt 46; Barclays Bank, EU:C:2014:279, pkt 34).
- 25 Krajowe postępowania egzekucyjne, takie jak postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, podlegają wymogom ustanowionym w tym orzecznictwie Trybunału dotyczącym skutecznej ochrony konsumentów.
- 26 Tak więc w ramach tych postępowań Trybunał już orzekł, że dyrektywę 93/13 należy interpretować w taki sposób, iż sprzeciwia się ona przepisom państwa członkowskiego, które nie zezwalają sądowi rozpatrującemu pozew o nakaz zapłaty ocenić z urzędu, in limine litis ani na żadnym innym etapie postępowania – mimo że dysponuje on niezbędnymi w tym celu wszelkimi informacjami na temat stanu prawnego i faktycznego – nieuczciwego charakteru warunku dotyczącego odsetek za zwłokę znajdującego się w umowie zawartej pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem, w braku sprzeciwu wniesionego przez tego ostatniego (zob. wyrok Banco Español de Crédito, EU:C:2012:349, pkt 57).

- 27 Trybunał także stwierdził, że wspomnianą dyrektywę należy interpretować w taki sposób, iż sprzeciwia się ona przepisom państwa członkowskiego, które, choć nie przewidują w ramach postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką możliwości powołania się w sprzeciwie na przyczyny dotyczące nieuczciwego charakteru stanowiącego podstawę tytułu egzekucyjnego warunku umownego, nie pozwalają również sądowi prowadzącemu postępowanie rozpoznawcze, właściwemu do dokonania oceny nieuczciwego charakteru takiego warunku, na przyjęcie środków tymczasowych, a zwłaszcza na zawieszenie tego postępowania egzekucyjnego, podczas gdy zarządzenie takich środków jest konieczne do zapewnienia pełnej skuteczności jego ostatecznego rozstrzygnięcia (zob. wyrok Aziz, EU:C:2013:164, pkt 64).
- 28 Ponadto zgodnie z orzecznictwem Trybunału dyrektywa 93/13 stoi na przeszkodzie przepisom krajowym, zgodnie z którymi sąd rozpoznający wniosek o wszczęcie egzekucji nie może, w ramach postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, ani badać, czy to z urzędu, czy na wniosek konsumenta, czy warunek zawarty w umowie będącej podstawą egzekwowanego długu i tytułu egzekucyjnego ma nieuczciwy charakter, ani zarządzić środków tymczasowych, w tym w szczególności wstrzymania egzekucji, kiedy ich zarządzenie jest niezbędne do zagwarantowania pełnej skuteczności ostatecznego rozstrzygnięcia sądu prowadzącemu postępowanie rozpoznawcze, który jest właściwy do zbadania nieuczciwego charakteru tego warunku (postanowienie Banco Popular Español i Banco de Valencia, C-537/12 i C-116/13, EU:C:2013:759, pkt 60).
- 29 Zgodnie z tym orzecznictwem, a w szczególności w związku z wydaniem wyroku Aziz (EU:C:2013:164), ustawa 1/2013 zmieniła między innymi artykuły LEC dotyczące postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonych hipoteką lub zastawem poprzez wprowadzenie w art. 695 ust. 1 LEC możliwości powołania się przez dłużnika, w ramach postępowań w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, na nieuczciwy charakter warunku umownego stanowiącego podstawę egzekucji.
- 30 Taka zmiana ustawodawcza doprowadziła do pojawienia się problemu nowego w stosunku do tego, którego dotyczyły wyrok Aziz (EU:C:2013:164) i postanowienie Banco Popular Español i Banco de Valencia (EU:C:2013:759). Problem ten odnosi się do faktu, że te przepisy krajowe ograniczają możliwość wniesienia odwołania od tego postanowienia jedynie do przypadku, w którym sąd w postępowaniu w pierwszej instancji uwzględnił sprzeciw oparty na nieuczciwym charakterze warunku umownego stanowiącego podstawę egzekucji, przy czym wspomniane przepisy wprowadzają różnicę w traktowaniu pomiędzy przedsiębiorcą i konsumentem jako stronami postępowania. Ponieważ bowiem wniesienie odwołania jest możliwe tylko w przypadku, gdy sprzeciw został uznany za zasadny, przedsiębiorca może wnieść odwołanie od decyzji sprzecznej z jego interesami, podczas gdy w przypadku oddalenia sprzeciwu konsument nie ma takiej możliwości.
- 31 W tym względzie należy przypomnieć, że w braku harmonizacji krajowych mechanizmów egzekucji przymusowej uregulowanie kwestii zasad wprowadzania w życie środków zaskarżenia postanowienia w przedmiocie zgodności z prawem warunku umownego, jakie można wnieść w ramach postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, należy do wewnętrznego porządku prawnego państw członkowskich na mocy zasady ich autonomii proceduralnej. Niemniej jednak Trybunał podkreślił, że wspomniane zasady powinny spełniać podwójny warunek, a mianowicie nie mogą być mniej korzystne niż w przypadku podobnych spraw o charakterze krajowym (zasada równoważności) oraz nie mogą uniemożliwiać lub czynić nadmiernie utrudnionym wykonywanie praw przyznanych konsumentom przez prawo Unii (zasada skuteczności) (zob. podobnie wyroki: Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, pkt 24; Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, pkt 38; Aziz, EU:C:2013:164, pkt 50; Barclays Bank, EU:C:2014:279, pkt 37).
- 32 W odniesieniu, po pierwsze, do zasady równoważności należy stwierdzić, że Trybunał nie dysponuje żadnym elementem mogącym wzbudzać wątpliwości co do zgodności z tą zasadą przepisów krajowych będących przedmiotem sprawy w postępowaniu głównym.

- 33 Z przepisów art. 695 ust. 1 i 4 LEC wynika w szczególności, że hiszpański system proceduralny nie przewiduje możliwości wniesienia przez konsumenta odwołania od postanowienia oddalającego sprzeciw wobec egzekucji nie tylko w przypadku, gdy sprzeciw ten jest oparty na nieuczciwym charakterze, w świetle art. 6 dyrektywy 93/13, warunku znajdującego się w zawartej pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem umowie, lecz także wówczas, gdy jest on oparty na naruszeniu krajowej zasady porządku publicznego, czego zbadanie należy jednak do sądu odsyłającego (zob. wyrok Aziz, EU:C:2013:164, pkt 52).
- 34 Po drugie, w odniesieniu do zasady skuteczności Trybunał już orzekał, że każdy przypadek, w którym powstaje pytanie, czy krajowy przepis proceduralny czyni niemożliwym lub zbyt utrudnionym stosowanie prawa Unii, należy rozpatrywać z uwzględnieniem miejsca tego przepisu w całości procedury, jej przebiegu i jej cech szczególnych, przed poszczególnymi sądami krajowymi. Z tej perspektywy należy uwzględnić, gdy jest to właściwe, zasady, które stanowią podstawę krajowego systemu sądowego, takie jak zasada ochrony prawa do obrony, zasada pewności prawa oraz zasada prawidłowego przebiegu postępowania (zob. wyroki: Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12, EU:C:2013:800, pkt 34; a także Pohotovost', C-470/12, EU:C:2014:101, pkt 51 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 35 Tak więc obowiązek zapewnienia przez państwa członkowskie skuteczności praw, jakie jednostki wywodzą z dyrektywy 93/13 w odniesieniu do stosowania nieuczciwych warunków umów, wiąże się z wymogiem zapewnienia ochrony sądowej, ustanowionym także w art. 47 karty, jakiego sąd krajowy musi przestrzegać (zob. podobnie wyrok Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, pkt 29). Ochrona ta obowiązuje zarówno w odniesieniu do wyznaczenia sądów właściwych w przedmiocie rozpoznawania powództw wnoszonych na podstawie prawa Unii, jak i w odniesieniu do określenia zasad proceduralnych dotyczących takich powództw (zob. podobnie wyrok Alassini i in., od C-317/08 do C-320/08, EU:C:2010:146, pkt 49).
- 36 Tymczasem w tym zakresie należy przypomnieć, że zgodnie z prawem Unii celem zasady skutecznej ochrony sądowej nie jest przyznanie prawa dostępu do dwóch instancji sądowych, ale jedynie zapewnienie prawa dostępu do sądu (zob. podobnie wyrok Samba Diouf, C-69/10, EU:C:2011:524, pkt 69). W konsekwencji fakt, że konsument, jako dłużnik, przeciwko któremu prowadzona jest egzekucja, ma w ramach postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką prawo do wniesienia odwołania tylko do jednej instancji sądowej w celu dochodzenia swoich praw, jakie wywodzi z dyrektywy 93/13, nie może jako taki być sprzeczny z prawem Unii.
- 37 Jednakże po uwzględnieniu miejsca, jakie zajmuje art. 695 ust. 1 i 4 LEC w całości procedury, nasuwają się następujące wnioski.
- 38 W pierwszej kolejności należy podnieść, że z akt sprawy przedłożonych Trybunałowi wynika, iż zgodnie z hiszpańskimi przepisami proceduralnymi egzekucja wierzytelności zabezpieczonej hipoteką ustanowionej na nieruchomości zaspakajającej podstawową potrzebę konsumenta, czyli zapewnienie mieszkania, może być wszczęta przez przedsiębiorcę na podstawie aktu notarialnego posiadającego klauzulę wykonalności bez poddania nawet treści tego aktu kontroli sądowej mającej na celu wykrycie ewentualnie nieuczciwego charakteru jednego lub kilku warunków tego aktu. Przyznanie takiego przywileju przedsiębiorcy sprawia, że zapewnienie konsumentowi, jako dłużnikowi, przeciwko któremu prowadzona jest egzekucja, skutecznej ochrony sądowej jest tym bardziej konieczne.
- 39 W odniesieniu do kontroli sprawowanej w tym zakresie przez sąd rozpoznający wniosek o wszczęcie egzekucji należy podnieść, po pierwsze, co potwierdził rząd hiszpański podczas rozprawy, że niezależnie od zmian wniesionych do LEC przez ustawę 1/2013 w związku z wydaniem wyroku Aziz (EU:C:2013:164) art. 552 ust. 1 LEC nie zobowiązuje tego sądu do badania z urzędu, czy warunki umowy stanowiące podstawę wniosku są nieuczciwe, gdyż kontrola ta ma charakter fakultatywny.

- 40 Po drugie, na mocy art. 695 ust. 1 LEC, zmienionego ustawą 1/2013, w ramach postępowań w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką dłużnik egzekucyjny może sprzeciwić się egzekucji w przypadku, gdy opiera się ona w szczególności na nieuczciwym charakterze warunku umownego, który stanowi podstawę egzekucji lub który umożliwił ustalenie kwoty wymagalnej.
- 41 W tym zakresie należy jednakże podkreślić, że na mocy art. 552 ust. 1 LEC badanie przez sąd sprzeciwu opartego na nieuczciwym charakterze warunku umownego podlega ograniczeniom w czasie, takim jak te, że strony są wysłuchiwane w terminie 15 dni, a rozstrzygnięcie następuje w ciągu pięciu dni.
- 42 Poza tym z akt sprawy przedłożonych Trybunałowi wynika, że hiszpański system proceduralny w zakresie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką charakteryzuje okoliczność, iż od momentu, gdy zostaje wszczęte postępowanie egzekucyjne, każda inna skarga, jaką konsument może złożyć do sądu, w tym do celów podważenia ważności tytułu egzekucyjnego, wymagalności, charakteru pewnego, wygaśnięcia lub wysokości długu, jest przedmiotem odrębnego postępowania i odrębnego rozstrzygnięcia, przy czym żadna z nich nie może prowadzić do zawieszenia postępowania egzekucyjnego w toku lub do jego zakończenia; nie dotyczy to jedynie przypadku, w którym konsument ten dokonał wpisu do księgi wieczystej ostrzeżenia dotyczącego złożenia wniosku o wykreślenie hipoteki jeszcze przed zamieszczeniem wzmianki o wydaniu zaświadczenia o obciążeniach (zob. podobnie wyrok Aziz, EU:C:2013:164, pkt 55–59).
- 43 Uwzględniając te właściwości, w przypadku oddalenia sprzeciwu wniesionego przez konsumenta wobec egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką ustanowioną na jego nieruchomości, hiszpański system proceduralny, uwzględniany jako całość i w wersji mającej zastosowanie do sprawy w postępowaniu głównym, naraża wspomnianego konsumenta, a nawet, jak w sprawie w postępowaniu głównym, jego rodzinę, na niebezpieczeństwo utraty mieszkania w wyniku jego przymusowej sprzedaży, podczas gdy sąd rozpatrujący wniosek o wszczęcie egzekucji ewentualnie i co najwyżej przeprowadzi tylko pobieżne badanie ważności warunków umownych, na których przedsiębiorca oparł swój wniosek. Ochrona, jaką konsument, jako dłużnik, przeciwko któremu prowadzona jest egzekucja, mógłby być objęty w wyniku odrębnej kontroli przeprowadzonej w ramach postępowania rozpoznawczego wszczętego równoległe do postępowania egzekucyjnego, nie może zapobiec temu niebezpieczeństwu, ponieważ, zakładając, że kontrola ta doprowadzi do ujawnienia nieuczciwego warunku, ów konsument nie uzyska naprawienia poniesionej przez niego szkody w naturze, czyli poprzez przywrócenie sytuacji, jaka istniała przed zajęciem nieruchomości obciążonej hipoteką, ale co najwyżej otrzyma odszkodowanie. Tymczasem wyłącznie odszkodowawczy charakter naprawienia szkody przyznanego ewentualnie konsumentowi zapewnia mu ochronę częściową i niedostateczną. Nie stanowi ono ani odpowiedniego, ani skutecznego środka w rozumieniu art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 do realizacji celu polegającego na zaprzestaniu stosowania tego uznanego za nieuczciwy warunku zawartego w akcie notarialnym, w którym ustanowiono hipotekę na nieruchomości i na podstawie którego wszczęto egzekucję z tej nieruchomości (zob. podobnie wyrok Aziz, EU:C:2013:164, pkt 60).
- 44 W drugiej kolejności, uwzględniając ponownie miejsce, jakie zajmuje art. 695 ust. 4 LEC w systematyce całości postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką w prawie hiszpańskim, należy podnieść, że przepis ten przyznaje przedsiębiorcy, jako wierzycielowi, który żąda prowadzenia egzekucji, prawo do odwołania się od postanowienia zarządzającego wstrzymanie egzekucji lub nakazującego niestosowanie nieuczciwego warunku, natomiast nie umożliwia konsumentowi skorzystania z prawa wniesienia odwołania od postanowień oddalających sprzeciw wobec egzekucji.
- 45 A zatem z powyższego wyraźnie wynika, że przebieg postępowania w przedmiocie sprzeciwu wobec egzekucji, przewidzianego w art. 695 LEC, przed sądem krajowym stawia konsumenta, jako dłużnika, przeciwko któremu prowadzona jest egzekucja, w gorszej sytuacji w stosunku do przedsiębiorcy, jako

wierzyciela, który żąda wszczęcia postępowania egzekucyjnego, w zakresie ochrony sądowej praw, na które może się on powołać na podstawie dyrektywy 93/13 przeciwko stosowaniu nieuczciwych warunków.

- 46 W takich okolicznościach należy stwierdzić, że system proceduralny rozpatrywany w sprawie w postępowaniu głównym zagraża realizacji celu wyznaczonego przez dyrektywę 93/13. Ta nierównowaga pomiędzy środkami proceduralnymi, jakimi dysponują z jednej strony konsument, a z drugiej strony przedsiębiorca, tylko wzmacnia nierównowagę pomiędzy kontrahentami, podniesioną już w pkt 22 niniejszego wyroku, która następnie ma wpływ na postępowanie rozpoznawcze toczące się pomiędzy konsumentem i jego kontrahentem będącym przedsiębiorcą (zob. analogicznie wyrok *Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León*, EU:C:2013:800, pkt 50).
- 47 Poza tym taki system proceduralny okazuje się sprzeczny z orzecznictwem Trybunału, według którego szczególnie cechy postępowania sądowego, toczącego się w ramach prawa krajowego pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem, nie mogą stanowić elementu mogącego wpływać na ochronę prawną, z której powinien korzystać konsument na podstawie przepisów dyrektywy 93/13 (zob. podobnie wyrok *Aziz*, EU:C:2013:164, pkt 62).
- 48 Z powyższego wynika także, że w prawie hiszpańskim, w przypadku gdy postępowanie w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką toczy się pomiędzy konsumentem a przedsiębiorcą, przebieg postępowania przed sądem krajowym w przedmiocie sprzeciwu wobec wspomnianej egzekucji, przewidzianego w art. 695 LEC, jest sprzeczny z zasadą równości broni lub równości procesowej. Tymczasem zasada ta stanowi integralną część skutecznej ochrony sądowej praw, jakie jednostki wywodzą z prawa Unii, zagwarantowanej przez art. 47 karty (zob. podobnie wyroki: *Otis i in.*, C-199/11, EU:C:2012:684, pkt 48; *Banif Plus Bank*, C-472/11, EU:C:2013:88, pkt 29).
- 49 Z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika bowiem, że zasada równości broni, tak samo jak między innymi zasada kontradiktoryjności, jest konsekwencją samego pojęcia rzetelnego procesu, który wiąże się z obowiązkiem przyznania każdej ze stron rozsądnej możliwości przedstawienia swojej sprawy w warunkach niestawiających jej w wyrażnie mniej korzystnej sytuacji w stosunku do strony przeciwnej (wyrok *Szwecja i in./API i Komisja*, C-514/07 P, C-528/07 P i C-532/07 P, EU:C:2010:541, pkt 88).
- 50 W takich okolicznościach należy stwierdzić, że krajowe postępowanie w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, takie jak rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, może naruszyć skuteczność ochrony konsumenta przewidzianej przez dyrektywę 93/13 w związku z art. 47 karty, ponieważ ten system proceduralny wzmacnia nierówność broni pomiędzy z jednej strony przedsiębiorcami, jako wierzycielami żądającym wszczęcia postępowania egzekucyjnego, a z drugiej strony konsumentami, jako dłużnikami, przeciwko którym prowadzona jest egzekucja, w zakresie powództw opartych na prawach, jakie konsumenci wywodzą z dyrektywy 93/13, tym bardziej że zasady proceduralne wnoszenia tych powództw okazują się niekompletne i niewystarczające do tego, aby spowodować zaprzestanie stosowania nieuczciwego warunku zawartego w akcie notarialnym ustanawiającym hipotekę, na podstawie którego przedsiębiorca żąda prowadzenia egzekucji z nieruchomości obciążonej hipoteką.
- 51 W świetle całości powyższych rozważań na przedstawione pytania należy odpowiedzieć, że art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w związku z art. 47 karty należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on systemowi środków egzekucyjnych, takiemu jak rozpatrywany w postępowaniu głównym, który przewiduje, że postępowanie w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie może być zawieszane przez sąd prowadzący postępowanie rozpoznawcze, który w swym ostatecznym orzeczeniu może co najwyżej przyznać odszkodowanie za szkodę poniesioną przez konsumenta, ponieważ konsument ten, jako dłużnik, przeciwko któremu prowadzona jest egzekucja, nie może odwołać się od postanowienia oddalającego jego sprzeciw wobec tej egzekucji, podczas gdy

przedsiębiorca, jako wierzyciel, który żąda prowadzenia egzekucji, może skorzystać z tego środka zaskarżenia przeciwko postanowieniu nakazującemu zakończenie postępowania lub niestosowanie nieuczciwego warunku.

W przedmiocie kosztów

- ⁵² Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich w związku z art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on systemowi środków egzekucyjnych, takiemu jak rozpatrywany w postępowaniu głównym, który przewiduje, że postępowanie w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie może być zawieszane przez sąd prowadzący postępowanie rozpoznawcze, który w swym ostatecznym orzeczeniu może co najwyżej przyznać odszkodowanie za szkodę poniesioną przez konsumenta, ponieważ konsument, jako dłużnik, przeciwko któremu prowadzona jest egzekucja, nie może odwołać się od postanowienia oddalającego jego sprzeciw wobec tej egzekucji, podczas gdy przedsiębiorca, jako wierzyciel, który żąda prowadzenia egzekucji, może skorzystać z tego środka zaskarżenia przeciwko postanowieniu nakazującemu zakończenie postępowania lub niestosowanie nieuczciwego warunku.

Podpisy